

J E L E N K Ö R.

54. szám.

Pest szombat julius 6dikán.

1833

Foglalát: Magyarország (Pozsonyban jul. Isőjén ker. ülés. Egyházi kinevezések. Nyitrai közgyűlés. Torontali hírek. M. tud. társasági értesítés. Gyapjúári kinevezések. Jakabfalvy And. †). Anglia (felső 's alsóházi vitatások jun. 18—20kig. Courier, Globe 's Morning-Chronicle okoskodási. Franciaország (jun. 20—22ikén pairkam. ülés. Ferrier 's a' magányosok telegraph-állítása. Algieriak panasza. Arago nyilatkozása. A' köv. kamara el- v. felosztása felől a' Journal des Débats, de Paris és Temps). Németország (Badeni orsz. tanácskozás a' sajtószabadság ügyéről, 's országgyűlési újság). Brazília (Parai vérengzés). Portugália (Palmella 's Napier). Törökország (orosz flottát szemléli a' Szultán. Ibrahim visszavonul). Elegyhírek.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. A' mult levelünkben jelentett ker. ülések óta, részint a' közbe jött kettős ünnep, részint a' nevezett kettős választottság ülései miatt csak julius Isőjén tartatható ismét ülés (kerületi), melyben a' már említettük vallástárgyi 6ik üzenetnek elkészült javaslata olvastatott fel 's meghányatott. Ugyan ez nap tevé m. Somsich Pongrácz urnál öröm-üdvözlését azon 51 tagból álló nagy küldöttség, melyet tek. Pest megye mult junius 18ikán tartott közgyűléséből ő méltóságának mint különben a' megye főispáni Helytartójának 's most Personalisnak hódoló köszöntésére küldött m. Terstyánszky püspök szónoklata mellett.

Apostoli Királyunk jun. 2iki legfensőbb határozata szerint Szkalnik Ferencz szvedléri, Lipták György gácsfalvi plebánusokat és Huszko Károlyt a' rozsnyói püspöki lyceumban az egyházi történet- 's törvény-tudományok professorát rozsnyói ezimzetes kánonokokká méltóztatott kegyelmesen kinev.

Továbbá jun. 12iki legmagasb apostoli rendelete szerint a' szombathelyi káptalanban Sággy Mihály kánonokot 's B. Assz. pápoczi priorátörkánonokká; Török József kánonok és lendvai főpapot pedig pápoczi priorrá apostolkodott kinevezni.

Nyitra: Jun. 22iki közgyűlésünkön a' nemzetnek diszét, 's főkép kereskedési és szorgalom-hatásunkat emelendő pestbudai állóhid ügye kerülvén RRink tanácskozási sorára, azon felül hogy még mult évi karácsonhavi gyűlésökből követeiket e' buzgó hazafi tervpártolására utasíták, most már teljes érdemű hazánkfiak Andrásy és Széchenyi grófok Jelentéséből a' tárgyat felvilágosítva szemlélvén, azaz már előre látván, hogy illy pénzvagyonyosságú és hitel-alapu kezdemény előleges föltételkép egy nemzeti banknak föl-

állittatását 's így a' nemzeti hypotheka megalapítási szükségét hozandaná magával, elhatározzák: a' tárgynak országos küldöttség általi kifejtését hagyni meg utasításul követeiknek. Továbbá ugyanez alkalommal: a' köznépek az eddiginél helyesb, czélirányosb neveltetés-módját, az ohajtott közboldogság valóítására egyik legsikereseb eszköz gyanánt tekintvén ezen megye KK. és RRei, és azért mind azon gondokban, melyek a' köznép erkölcsi és hazafiui kiműveltetését, és így az egyenlő polgár-jog és szabadság megnyerhetősire idomítását illetik, édes örömet osztakozván, az országgyűlési tárgyakban rendelt küldöttségre bizák: hogy a' köznép neveltetése 's csinosulása iránt, mely eleme 's nemző gyökere a' polgári társaságnak, vélemény-javaslatot terjesszen elő. Polgári létünk mily nagy hízaga pótoltatik illy tervek sikerültével! ha kivált nemzeti nevelésünkben a' kölcsönös tanítás, vagy is a' hires és az oktatást villám foganattal terjesztő Lancasteri mód fölül vétetik. Végre igaz örömmel hallottuk a' Nyitra városában koldulást szüntető és szegényeket kegyes ajánlatokból ápoló intézet igazgatóságának közgyűlésünkhöz benyújtott előterjesztését, mely szerint az 1832iki 5099 's 16 xra menő bevételből 112 ügyefogyott személy nyer ápolást, és így az emberi érzetet sértő 's az erkölcsiseget veszélyeztető házaló koldulás szomorú kénytelenségétől fel van mentve. Az intézet igazgatósága buzgó fáradozását gyámolító rendeletek kalauzolák a' ns megye részéről. Valóban nem lehet századunk szellemében nemesb philanthropia, mint a' valódi gyámoltalanok ápolása, mely illyes intézetek útján sikerülve boldogítóbb foganatot szülhet, mint Anglia és Irland sok panaszt okozó 's czélja ellen talán a' pórság henyeségét előmozdító terhes szegény-taksák (Armen-Taxen)! — K. K.

ak ki-
ur azt
ni ki-
annál
Dupin,
yő ü-
net; 's
k fog-
nak tu-

jelen
elosz-
niste-
elesül
z oko-
álás-
onban
által
dol-
y-csa-
ütkö-
edvet-
let irt
hogy
vező,
eg.

ribu-
övet-
ki X.
ez a'
ogad-
ltétel
gy a'
bizo-
rályi
or is
sasá-
k fe-
eset-
me-i
Ez
tet-
ott
latni.

54
54
247

N. Becskerek június 29-ikén. Két hónapnál tovább tartott iszonyu szélvihar után bizton reménylénk szomju telkinkre esőt; de ez, szinte medárdnapi éjjelig késett, 's így bennünket az aratás és szénakaszálás reményitől megfosztott. Végső ítélettel remítő egy pár zivatar után (jun. közepe táján) majd nem perzselő lánggá vált itt a' levegő, szénaboglyák ujságul sem mutatkoznak, 's a' szél- és hőcsigázta föld termése többnyire rossz, igen ritkán középszerű, 's jó csaknem sehol sem. A' Perleszi végvidéki vásárban, magas áron kelt a' szarvas-marha, azonban itt Torontálban 11-ről 10 xra szállított a' hús ára. Kerti szőleink jó reményt ígérnek. Gyümölcsünk elegendő. Termesztvényink között csak a' kukoricza díszlik földjeinken. Becsén a' tiszta búza köble 11 for. — E' napokban távozik el tőlünk az ide királyi biztosul küldetett, Mednyánszky Aloiz báró ur, küldetése tárgyát azon kérdés tévé: valljon a' megyebeli nagykikindiai kerület, tartozik e, és mennyiben keblén kívül a' közmunkákhoz járulni? Ismért lelkes hazafisága e' tiszteltbáró urnak, nyájas leereszkedősége viszonzulási vágyat ébreszte bennünk elváltakor. — Torontál megye uradalmai a' közelebb mult görcesmirigy alatt, a' megye pénztárából fizetett költségek pótlását magokra vállalák, 's így a' szegény adózó népet e' tehertől is fölmenték. Azon kívül: hogy itt minden uradalom, nagyobb kisebb áldozattal ápolá akkor a' szenvedő emberiséget, most az említett költségek pótlataul 14,189 for. $\frac{2}{3}$ xrt pengő pénzt vállalt el, mellynek nagyobb része már pénztáruknakba be is hozatott. A' jótét áldást kiált az égből le, 's ez a' szép lelkeknek földi vagyonuktól legbizonyosabb legszebb kamat. Anyavárosa megyénknek Nagy-Becskerek, fels. Királyunktól a' régi helyett, új kiváltságos kir. levelet nyert. Érdekes többek között abban az: hogy a' korszellemhez idomítva, e' mezőváros egy arany díj letétele mellett polgárokat alkothat, tudósak, művészek, vagyonosak, kereskedők 's mesteremberek köréből t. i. 's az illy polgárokat az annyira lelket szívet rázó testi fenyíték alól felmenti. E' kiváltság megyénk legközelebb gyűlésén hirdettetett ki. Hazánkfiyai! itt az idő érdemelni e' kegyelmet, 's a' haza, király

's korszellem forró ohajtatának a' nemzetisédsben is megfelelni! B. Á.

H í r a d á s

a' magyar tudós Társaság részéről.

A' Társaság által elfogadott játékszíni fordítások közül megjelent e' három:

Első kötet. Iphigenia Taurisban, Goetheból Kis Jánostól, ötös jambusokban. Drama. Ára bekötve 30 xr. pengőben.

Második kötet. Nők iskolája, Molièreből Árvay Gergelytől, hatos jambusokban. Vigjáték. Ára bekötve 30 xr. peng.

Harmadik kötet. A' nőtelen Philosophus, Alberto Notából Császárférencztől, prózában. Vigjáték. Ára bekötve 30 xr. pengőben.

A' bekötött példányokat találni lehet Pesten Wigand, Eggenberger, és ifjabb Kilian könyvkereskedéseikben. Mindenik kötetet külön is lehet venni. *Julius 5-ikén 1833.*

A' Titoknok által.

Ezen, Országunk szerte közös, szénaszükségben is igen érdemes birkatenyésztésünket minden kigondolható módon 's takarmány-szerekkel pótolnunk, mivel a' külföldi vásárokon igen tetemes áron kelvén a' gyapju, jövődre is csaknem bizonyos nyereséget ígér; ugyan is Boroszlón (Breslau) az oda szállított 39,049 mázsa gyapju közül a' sziléziai electoral faj mázsája 140—150 ezüst talléron kelt, az egészen finomé 100—120 tallérig, közép finomé 95—105 tall., közönségesé 70—75 tall., zigara v. posztószél-gyapjué 18—32 tall. Varsóban is jun. 2-ik felében 50—60 pcenttel drágábban vették mázsáját a' gyapjunak mint tavaly, 's mind itt mind Boroszlón számos (ez utolsó helyen ugyan, 480 fejből álló részt nagykereskedő részt gyárnok) volt a' vevő. Pesti mult medárdi sokadalmunkon is a' bel és külföldi vásárlók sokasága szokteté olly magas becsüvé (25—35 pcenttel fentebbre az 1832-kinél) gyapjuunkat, és ama' fontos körülmény, hogy ideai gyapju-termesztésünk mennyisége 20 pcenttel kevésb volt általányosan véve a' tavalyinál 's végre, hogy Németországban a' mult télen sok száz meg száz ezer birka hullván el, e' juhszám csökkentével a' gyapju-mennyiség is csökkent. 'S így hacsak az ideai gyapjuár divatozand is 1834ben, minden tekintetből méltó a' birkát

jól tel
karmá
ha idő
ha sok
kat su
inkban
S
el me
ben,
nyava
kabfal
tána
titokr
kássá
tozot
gó lá
gyern
és sz
tetem
Csob
Johan
szere
nyad

más,
tán
tatás
nélk
ról s
va,
a' fe
ba,
püsp
men
Ha,
pök
szál
kor
ban
han
lékj
ház
sem
san
e' fe
gat
dön
sék
mos
tem

jól telettetnünk, ennél fogva szüleség v. takarmány-pótlásról minden oldalról e' mostoha idő daczára is jó eleve gondoskodnunk, ha sok aranyat csörgetni v. ezres banknótákat suhogtatni ohajtunk sajátunklag markainkban.

Szabolcs. F. eszt. majusa 29ikén veszté el megyénkben Hazánk, életének 67ik évében, 4 teljes hónapig sinylett fonnyasztó nyavalyája után, egyik hiv polgárját id. Jakabfalvy András táblabíró urat, ki minekutána mint a' nagymélt. Helytartótanácsnál titoknok, huzamos ideig 's fáradhatlan munkássággal fizeté Hazája 's Királyának tartozott kedves adóját, 23 év óta a' világ zajgó lármájából falusi életre vonultan egyedül gyermekeinek hü polgárokká neveltetésükre és szenvedő embertársai ápolására élt. Hideg tetemeit a' nemzetségi sirboltba június 2ikán Csobajon, elhagyott özvegye szül. Szilassy Johanna asszony, jó gyermekei, tisztelői 's szeretett jobbágyainak könnyei kísérek. Szunyadja békével sirja nyugalma! — H. A.

A N G L I A.

Az alsóház jun. 18iki ülésében némely más, ránk nézve nem érdekes tárgyak után az irlandi egyházi reformbill tovább vitatása került elő. A' 39—41 cikkelyek vita nélkül fogadtattak el; a' 42iknél, melly arról szól, hogy az irlandi püspökök felváltva, egyszer egyik másszor másik, üljenek a' felsőházban, Pryme ur azt hozá javaslatba, hogy az ez után kinevezetendő irlandi püspökök közül egy se birjon többé parlamenti tagsággal, ne ülhessen a' felsőházban. Ha, úgy mond Pryme ur, a' mostani irl. püspökök száma halál vagy lemondás által 12re szálland le, akkor még csak 2, ha 6ra, akkor még csak 1 üljön közülök a' felsőházban, utóbb pedig a' püspökök közül egy sem, hanem csak maga az irlandi érsek. E' mellékjavaslat által ő oda czéloz, hogy az egyházi és politikai hivatalok, mellyek sehogy sem férnek egymással meg, külön választassanak. — Stanley ur nem akarja, hogy e' fontos kérdés, melly egy nevezetes igazgatási principiumot 's constitutionalis kérdést dönt el, pusztá mellék-javaslatképen hozassék elő. Részéről, ő ezen principium felől most nem akarja véleményét bővebben fejteni ki, hanem csak azt mondja, hogy ha az

irlandi püspökök kirekesztetnek a' felsőházból, ő nem látja okát, miért kellene abban az angol püspököket meghagyni. (Nagy tetszés). — Hume ur: Azt tartom, legjobb lesz, mind a' két rendbelieket haza küldeni; azért is azt tanácsolom a' tisztelt indítónak: tegye javaslatát úgy, hogy az irlandi püspökök a' legközelebbi parlamentből egészen maradjanak el. Ez ugyan egy kisreform, de egy az, hogy szükséges és hasznos; más az, hogy dimidium facii, qui bene coepit, habet. Perceval ur ellene volt a' mellékjavaslatnak, mellyet csakugyan Pryme ur, mivel a' fontos tárgynak illy formában átvihetését nem reménylé, visszahúzott. A' többi cikkelyek egész a' 90ikig csekély megjegyzések után jóvá hagyattak, 's a' tárgy más napra halasztatott.

Jun. 18ikán jelen volt a' király azon vendégségen, mellyet a' waterlooi ütközet 's diadal emlékére hg Wellington évenként adni szokott. — Az alsóház jun. 19ki ülése az irlandi egyházi reformbill vitatásában a' 127ik záradékig haladt. Más nap O'Connell ur ajánlatára biztosság neveztetett ki, egy javaslat vizsgálatára, melly szerint Dublin 's Kingtown között csatorna fogna a' status költségein építtetni. A' ház ezen este már 6 órakor szét oszlott. Más nap, u. m. jun. 21ikén az irlandi egyházi reformbill vétett ismét fel 's annak 136ik cikkelye v. záradéka is elfogadtatott. A' sietség, mellyel e' bill az alsóházban halad, nyilván mutatja a' ministerium erejét 's azon eltökélett szándékát, hogy azt a' felsőházon is minél előbb keresztül juttassa.

A' Courier jun. 19ikén egy a' cityben terjedezett hírről emlékezik, melly szerint a' tory-párt, kivált a' felsőházbeli, gr. Harrowby közbenjárása által bizonyos alkura vagy egyezésre lépett a' ministeriummal, mellyhez képest a' felsőház elfogadand egy billt, mellyben az irlandi egyházi reformnak szüksége 's principiuma megismertessék; de a' beneficiatusok adózása 's a' feles egyházi jövedelmekkel szabad rendelkezhetés kérdései a' jövő ülésre halasztassanak. E' szeriat, úgy mond a' Courier, a' két ház közötti gyanított és félt összeütközés, ha elhárítva nincs is, legalább el van halasztva. — A' nyugotindiai kérdésnek szeren-

esés megoldatása, úgy mond a' Globe, elbősztité egészen a' conservativeket (torykat), kiknek a' rabszolga-emanipatio akadékaí utolsó reményök volt 's azoktól várak ujo-lag kormányra juthatásokat. Most már bolon-dos declamatiókban fúják ki boszújokat. Egy exkövet, (tory), ki több évi heverése 's do-logmulasztása után a' kormány által végre visszahivatott, azt mondá a' mult napokban egy társaságban, hogy öinkább szeretne egy radicalis (republicanus) ministeriumot, mint a' mostanit. De egy másik, józanabb tory nem minden ész nélkül ezt felelé neki: A' whigek elvették az urtól hivatalát; de a' ra-dicalisok pensioját (nyugpénzt) sem hagy-nák meg. — Ugyancsak a Courier hozza a-zon, még valósulást váró hirt is, hogy don Carlos 's a' beyrai herczegné jun. 21kán nem Coimbra-ba dom Miguelhez, hanem egy angol hajón Nápolyba utaztak el.

A' felsőházban jun. 20dikán megjelent Stanley ur az alsóháznak több tagjával, kér-vén lordságokat: nevezzenek egy küldött-seget, melly az alsóházzal együtt a' nyu-gotindiai dolgok felől az úgy nevezett fes-tett szobában értekezék. Ez megtörténvén, gróf Ripon nem sokára visszatért és jelen-té, hogy öök a' nevezett ügyben 5, az alsó-ház által már elfogadott resolútiót vettek által, mellyek a' gyarmatbeli rabszolgaságnak el-töröltetését tárgyazzák. A' ház e' resolútiókat sajtó alá rendeli 's vitattatásukra jun. 25ikét tüzi ki. Más nap u. m. jun. 21kén gr. Aberdeen ismét szóba hozá a' ministeriumnak külföld iránti politikáját, alkalmat erre azon nyilatkozásból vevén, mellyet Algier iránt a' francia követkamarában marsal Soult nem rég tett vala. Ö, úgy mond, nem akar most magába e' tárgyba ereszkedni, sem ez iránt a' ministeriumhoz határozott kérdéseket ten-ni, hanem csak azt jegyzi meg, hogy Al-gier elfoglaltatása, történjék az bármelleyik nemzet által, tömérdek fontosságu dolog, de leginkább ha ezt Franciaország teszi (Halljuk!). Az ö hite szerint marsal Clau-zel nagyitá a' dolgot a' francia követkama-rában azt állítván, hogy Algier szintannyi hasznot fog egykor Franciaországnak haj-tani, mint Angliának Keletindia hajtott; de azért a' tárgy még is fontos, és ö (Aber-deen) elvárja gróf Grey-től annak, minéle-

lőbb teendő bebizonyittatását, hogy Anglia becsülete 's érdekei, mellyeket a' grófnak védeni kötelessége, ez alkalommal nem sé-rültek. — Gróf Grey felel, hogy ö marsal Clauzel beszédéről csak az ujságok után tud valamit; egyébiránt bizonyos lehet benne Aberdeen gróf, hogy a' ministerek annak i-dejében készek lesznek igazolni viseletjök-et, mellyet e' tekintetben Anglia becsüle-tének 's javának óvatául tartottak (Halljuk!). Marquis Londonderry (ismét tory) Ang-liának a' külföld iránt követett legujabb po-litikáját olly kábának v. eszteleennek mon-dja, hogy azt az egész világ kinevette. Különösen említi a' marquis lord Durham-nek (Pétervárában 's Belgiumban) lord Ponson-bynak (Törökországban) és sir Stratford-Canning-nek (Spanyolországban) volt, épen semmi sikerü rendkívüli követségeiket; re-ménylívén végzetül, hogy gróf Grey majd bi-zonyos napot fog kijelelni, mellyen külső politikájáról a' háznak számot adand. Lord Ripon (Goderich) szólal meg a' ministeri-um mellett 's megjegyzi, melly helytelen do-log távollevő személyeket gáncsolni ollyakért, mellyekről egyedül a' ministerek fe-lelnek 's készek is megfelelni. Marquis Lon-donderry röviden válaszol; mire az irlandi tizedek dolga vétetett föl, 's itt ismét ke-ményen kelnek ki a' ministeri javaslat el-len Wicklow gróf 's Wellington hg.

A' toryk vakoskodása, úgy mond a' Mor-ning-Chronicle, felülmúl minden hitelt. Öök a' reformbillt is kész revolúciónak mondoga-ták, ollyannak, melly az ö pártjokat semmi-vé fogja tenni: 's most már ezen revolútiót, ezen veszedelmet nem látják, hanem azon csalreményben élnek, hogy a' régi tory vi-lágot 's tory kormányt újra felállíthatják, csak előbb a' királyt ámithassák el. De le-gyenek már egyszer bizonyosak benne, hogy az ö órájok lefolyt 's visszaléphetésök a' ministeriumba lehetetlen. A' köz értelmes-ség 's hasznos ismeretek országos elterjedte azt lehetetlenné tette. Öiven esztendeig volt a' végrehajtó 's képviseleti hatalom kezök-ben; 3,000 millio font sterlinggel parancsol-hattak; a' szárazföldi és tengeri hadsereget, a' törvényszékeket, egyházat, városi hiva-talokat eltölték teremtvényikkel. A' felső-házat egy ujabb, önalkották aristocráciával

tömék meg; az országot tenger adósság reménytelen örvényébe merítették; gyarmatinkat a' csökkenésnek 's politikai egyenetlenségnek szinte orvosolhatlan állapotjába juttaták; semmit, semmit sem javítottak a' régi, az ősi épületen, hanem azt saját om-ladékiban, idő- és szű-ette döledékibensenyveszték. Végre, midőn a' hatalom kezeikből kiesett, az ország egy revolúciónak szélén állott. Ez az ő pályájoknak hiv és czáfolhatatlan rajzolata, 's most saját rosz igazgatások feleletsúlyát 's következésit a' jelen, őket felváltott ministeriumra akarják tolni. De ne higyük, hogy a' népnek józan ítéletét megcsalhatják; nem fognak ők minden szövényeik 's fondorlataik mellett is ujjal hivatalba jutni, hogy feltegyék politikai érdemökre 's dicsőségökre a' koronát, minket egy borzasztó revolúcióba taszítván. Nagybritanniának 's Irlandnak közép osztályiban 's mostani választóiban sokkal több a' belátás 's valódilig fentartó-principium, hogy sem megengedhessék, hogy a' toryk uralkodjanak ismét a' nép felett, üritgessék annak zsebeit 's a' józan szabadság barátit üldözzék. Az ország választói egy mérsékelt reform ministeriumot nem fognak egy tory ministeriummal felcserélni akarni. Mi a' jelen kormányt soha sem védtük azért a' mit nem tett; de úgy hisszük, az ultrareformerek (a' radicalisok) feledik annak bajos helyzetét, feledik, mit az tett 's még folyvást tesz. A' jelen ministerium végre hajtá a' parlamentreformot, mellyről azt hitték, hogy azt csak erőszak, csak lázadás hajthatja egykor végre. Törvényes rendszabásokat kezdett meg az egyházba csúszott visszaélések megszüntetése 's az abba hozandó, fokenkénti reformok eszközölhetése; a' szegénységet illető törvények (Armengesetze) hiányait megvizsgáltatá 's rajtok mennyire lehetett, segített; a' terhes tízedrendszert most készül eltörölni. Hatalmas lépések történnek a' község-szerkezetekbe szökkenet oesmány hibák orvoslatára; a' keletindiai monopoliumeltöröltetett; a' nyugotindiai rabszolgaság meg fog szüntetni, drágán ugyan, de lehet e azon baj halmazon, mellyet a' toryk növesztettek, másként segíteni? — A' hadi költségek ujjal vizsgálat alá vétettek; az ország törvényei 's törvénykezés utai sarkalatosan meg-

javítottak. — 'S a' volt tory ministeriumnak kevés jó tettei közül hányat nem kell igazság szerint a' most ministeriumban ülő whigeknek tulajdonítanunk? Hg Wellingtontól a' volt (whig) oppositio 's O'Connellur (Irland agitatora) csikarák ki a' catholicusok emancipatioját 's azt, hogy a' disszentereknek polgári jusokat engedjen. Az 1815-től 1830ig behozott 's divatozott nagyobb takarékoság a' statusköltségeiben a' whigeknek és Hume urnak munkája. — Elzárhatják e Anglia választói szemeiket illy tettek előtt? fognak e ők a' toryk színes ígéreteikre hajtani, kik most, csak hogy hivatalba jöhessenek, liberalisok- és takarékosoknak szeretnek ohajtnak láttatni? Tudjuk mi jól, mi szül a' mostani ministerium iránt elégtelenséget, tudjuk azt is, hogy ezen elégtelenség okai nyomosak; de, még egyszer mondjuk, meg kell gondolni azon rendkívüli 's láthatlan nehézségeket, mellyekkel lord Grey ministeriumának küzdenie kell. A' reform negyven esztendővel késett el. Politikai csudákat három év alatt nem tehet az ember!

FRANCZIAORSZÁG.

Jun. 20 és 21-ikén csak a' pairkamara tartott még üléseket, mellyekben legérdekesb tárgy Bavoux urnak a' szabad (házassági) elválhatás iránt tett 's a' követkamarától már elfogadott indítványa volt. A' pairkamarai biztosság e' törvényjavaslatot félre vettetni javaslá, mert, úgy mond, ha valamelly szerződésnél (contractusnál) ohajtható, hogy az örök legyen, ugyanez bizonyosan a' házasság-szerződéseknél legohajthatóbb; a' szabad elválhatás törvénye a' hatalmasabb (akarja mondani a' férjü kény) törvénye, vadságkorbéli eredetű 's csodálai lehet, hogy azt egy civilis ált században ismét sürgetik 's a' t. —

Ferrier és társasága (kereskedő ház) az ujságokban jelenti, hogy a' kormánynak — inémt említett — ellenkező nyilatkozása mellett is épen nem szünik meg az általa megkezdett privat telegraphnak, melly Marseilletől Lyonon, Párison és Calais-n keresztül egész Doverig (Angliában) fog szolgálni, készítettésétől. Ezen nyilatkozást, úgy mond, köteleesség szerint teszik azoknak megnyugtatósokra, kik e' vállal-

vele egyesültek. Mi a' jogkérdést (azaz: van e' privátusnak jusa telegraphokat állítani?) illeti, ennek elhatározása a' törvény-székeket illeti 's ő (a' társaság) azok ítéletét bizodalommal elvárja.

A' követkamara mult üléseinek egyikében e' következő panaszfelírás olvastatott fel, melly Algier városának előbbkelő arab lakosítól csakugyan arabul írva érkezett 's francziára Parisban fordítottatott le: Uraim, mi szabadságot veszünk magunknak, előterjeszteni uraságtoknak azon szerencsétlen 's kétségbeejtő állapotot, mellyben vagyunk. Ez egy formasierinti panasz, mellyet uraságtok igazság-szeretetéhez a' végre intézünk, hogy zsarnokinktól és szenvedésinktől menekedjünk. A' franczia hadnak Algier alá érkeztekor hozzánk több hirdetvény intéztetett, mellyek az itteni lakosságra nézve igen kedvezőleg szólottak. Mi hittük, hogy a' franczia hatalom alatt igen boldogok fogunk lenni 's azért a' megérkezett hadsergek ellen nem fogtunk fegyvert. Mi egy becsületes capitulatiot nyertünk 's tökéletesen meg valánk győződve: Franciaország nem fogja megengedni, hogy a' nekünk tett ígéretek megszegessenek. De igen nagyon megcsalatoztunk. Három esztendő óta mi az igaztalanságnak minden kigondolható nemét szenvedjük; nincs nép, melly illy tyranismus alatt nyögött volna. Megirtuk sérelminket a' hadministerhez a' nélkül hogy ő valaha valamit tett volna azok orvoslatira; sőt valahányszor panaszinkat újra kiöntök, mindannyiszor újabb kegyetlenségek következtek kivált azokra, kik a' panaszlatokat aláírák. Ez való oka, hogy hasonlót kezdeni többé senki sem mer, 's ezen előterjesztésnek nincs név aláírva. Kérjük uraságtokat az emberiség nevében, szabadítsanak ki minket a' tyranismus és rabszolgaság alól. Erre két mód van, melly az urak akaratjától 's bölcsességétől függ; egyik ez: határozottság el minél előbb, hogy tartományunk ezentul franczia megye (département, millyen például Corsica) legyen; másik: hogy polgári igazgatóság küldessék hozzánk. Katona-igazgatósággal nem megy a' kormány semmire; mi teljes bizonyossággal mondhatjuk hogy ez nem sikerül. Ezen esetben sokkal jobb volna Algier más kézre bocsátani, kedvező

feltételeket kötvén ki Franciaországra nézve, a' lakosokra nézve pedig azt, hogy a' kik a' franczia ügyhöz állottak, azért ne háborgattassanak. Tudtokra adjuk az uraknak, hogy azok, kik minket hitess 's esket nem tartó barbarusoknak mondtak, tévedésbe hozták uraságtokat. Épen az ő rossz viseletjök, igaztalanságuk, despotismusok és hitszegésök a' legengedékenyebb, leglágább népet is elkésérítheti. Könyörüljenek az urak egy szerencsétlen népen, mellynek sorsa kezeikben fekszik; szabadítsanak fel az elnyomatástól, melly alatt nyögünk, 's tartásának számot örök háladatunkra. — Algierban, majus 30ikán 1833. Aláírva: Algiernek legelőbbkelő lakosi. — E' kérelem, melly némi tanúsággal szolgálhat general Savarynak katona igazgatásmódjáról, a' kamara tudnivalói (reunseignement) közzé tétetett, mivel azt a' név-aláírás hiánya miatt hitelesnek tartani 's az illető ministeriumhoz utasítani nem lehet. Jun. 22kén a' követkamarától igen csekély módosítványokkal másodsor általjött kezdő-oktatási törvényjavaslatot fogadá el a' pairkamara. — A' ministeri tanács, mint a' Quotidienne mondja, nincsen egy értelemben az iránt: ha ezen ülést személyesen rekessze é be a' király vagy csak kir. küldöttség által. Dupin ur megkérdeztetvén, azt nyilatkoztatá, hogy a' berekesztő ülésen alig lesz 60 követ jelen; mire Lajos-Filep a' személyes berekesztéstől elállott. — Arago ur a' párisi ujságokba (a' nem ministeriekbe t. i.) egy czikkelyt iktattatott, mellyben több rendü katonai 's ministeri nyilatkozás ellenére, hadtudományi számolatokból bizonyítja be, hogy a' kormány által Páris körül most építtetni kezdett 15 erősből Páris városát minden oldalról lehet lödöztetni, bizonyos mozsarakból a' főtemplomot felgyujthatni, a' St. Germain külváros, a' börsét mint a' bankot 's a' palais-royal egész környékét halomra álgyuztathatni. Illy helyzetben épen nem csuda, hogy ezen erősítés a' Párisiak 's a' nemzet előtt általában olly igen impopularis, 's nehéz elhinni, hogy a' jövendő kamara a' további építésköltségeket megadandja.

A' Journal des Débats egy hosszash czikkelyt közle, mellyben a' jelen követkamara feloszlatását ajánlá 's tanácsosnak mon-

dá. Nem azért, úgy mond, mintha a' kormány nem volna e' jelen kamarával megelégedve, hanem épen azért, mivel ez vele egyetért 's így ezen egyértelműséget újabb megválasztás által kell bebizonyítani 's még inkább megerősíteni. Ekkor aztán legkisebb gyámpontjok sem lesz a' pártoknak. Egyébiránt is kérdésbe hozák: valljon a' parlament-tartásnak 5 esztendejét kalendariomi évek vagy csak ülések szerint kell e számítani? ez utóbbi esetben a' mostani kamara még csak egy ülést (t. i. ötödiket) tarthat. 'S miután a' kamara e' mult két év alatt is olly sok és igen fontos törvényt szavazott, milyenek a' finanziaállapot rendbeszedése, a' pairség új szerkezete, a' község- és megye-szerkezeti 's kezdő-oktatási törvényjavaslatok 's a' t.: akkor bátran elmondhatni, hogy hatósága 's megbízottsága kitelt, 's a' mártz. 13iki rendszert (a' juste-milieu-ét) az alkotványnak szelleme szerint is újabb választások bírósága alá kell bocsátani, melly bíróság ezen esetben a' nevezett rendszernek minden bizonnyal kedvező. Végre a' jelen pillanat is, mellyben országos béke uralkodik 's kereset és kereskedés virágoznak, a' választásoknak legkedvezőbb. — A' Journal de Paris e' czikkelyre azon (kétségkívül a' ministeriumtól eredő 's így félhivatalos) nyilatkozást teszi, hogy az esupán a' Journal des Débats szerkeztetőinek privát véleményök 's épen nem a' ministeriumnak kifejezése; merő tanács nem nyilatkoztatás; minthogy maga a' Journal des Débats is megjegyze, hogy a' kormánynak e' komoly tárgy iránti vélekedését nem tudja, 's nem is hiszi, hogy az iránt még eddig bármi határozat történt volna.

A' Temps az előbbi két journalnak, mellynek mind ketteje ministeri befolyás alatt áll — eltéréseiből világosnak mondja a' meg hasonlást, melly e' kérdés iránt a' ministeriumban uralkodik. Két fél van a' ministeriumban, úgy mond, egyik a' feloszlatást akarja, a' másik nem akarja. Ez utóbbi, melly t. i. önmagával sokkal egyezőbb, csak napról napra akar élni 's nem kíván semmi változtatást, reménylven, hogy a' mostani kamaránál a' jövő ülésben is mindent kivihet, minthogy az neki most végződőben mindent megadott. A' másik rész ellenben,

melly a' merények (Wagstück) pártja 's melly nyilván a' restauratiohoz közelít, akármibe kerüljön is, fel akarja a' kamarát oszlatni; mert neki fél-hatalom nem elég, ő egy még szolgálbb kamara által magán a' közvéleményen is uralkodni akar 's a' képvisleti rendszerbe olly erkölcsi bastilleket építeni, mellyekkel a' jó párisi népet szintugy tarthassa majd zabolán, mint azon erősegekkel, mellyeket most Páris körül a' nemzet és közvélemény daczára épített.

NÉMETORSZÁG.

Karlsruhe (Baden), jun. 24ikén. Kamaráink 's országgyűlésünk ma igen közel voltak a' feloszlattatáshoz. A' crisis azonban szerencsésen mult el 's mind a' kormány mind a' követkamara ki vannak elégitve. T. i. a' német szövetségi végzetek 's az azok következésiben (a' kormány által egyoldalúlag) felfüggesztett sajtó-törvény ügye valának napi renden 's legelőbb is azon kérdésnek kellett eldőlnie: valljon e' tárgy nyilvános vagy pedig zárt ülésben vétessék e' föl? A' biztossági javaslat a' nyilvánosság mellett volt, úgy színte a' követeknek legnagyobb része; de a' kormánynak igen fontos okai lehetnek a' nyilvános vitatás ellenére 's előre is azal fenyegetőzött, hogy ha a' biztossági javaslat elfogadtatik, a' gyűlés el fog oszlatatni. Hosszasb vita után a' két vélemény között, végre Mittermaier követ és praesidens azt javaslá, hogy a' német szövetség iránti viszonyok ugyan zárt ülésben, — a' sajtó-törvénynek a' kormány által egyoldalúlag, tudniillik országgyűlésen kívül, tett fölfüggesztése 's a' censurának ismét behozatása pedig nyilvános ülésben vitattassanak. E' javaslatot a' kamara igen nagy (50) szótöbbséggel elfogadá 's benne végre a' minister-biztosak is megegyeztek. E' fontos ülés reggeli 9 órától délutáni 4edfélig tartott. — Egy, igen nagy köszönetet érdemlő szolgálata a' publicumra nézve az országgyűlési ujság, mellyet itt követ követkamara vicepraesidens és titkos-tanácsnok Duttlinger ad ki (Karlsruhe, Groos könyvárosnál), 's mellyben naponként az előnap ülésnek minden jelesebb pontja, története 's egész menetele híven 's a' maga összefüggésében adatik elő, úgy hogy a' legtávolabb lakó hazafi is mindeuról 's hamar értes lést vehet.

A' tisztelt kiadó maga is egy a' kamarának jelesb szónoki 's köz tekintetű tagjai közül.

B R A Z I L I A.

Parából, Braziliából, april 20ikáról Havreba érkezett tudósítások jelentik, hogy ott a' vérengzés, mellytől a' lakosak már néhány hét óta tartottak, april 18ikán csakugyan megtörtént. A' praesidens t. i. ez napon fegyvert osztatott ki a' Brazília városiban olly nagy számmal tartózkodni szokott mulattok 's feketéknek, kik is „halál a' portugálinak“ kiáltozás közben dühöngvén Para utczáin keresztül, minden portugálit, ki eleve a' hajókra vagy más biztos helyre nem menekedett, borzasztó módon felkonczolgtak. Az öldöklés két nap tartott 's undokabb volt, mint kereszttyén ember a' 19ik században képzelheti. Végre nem találattván több áldozat, halottszekerek mentek a' városonkeresztül, felszedék a' szerte heverő holt testeket 's egy nagy gödörbe temették. E' tettnek okait, alkalmát 's közelebb körülményit nem írják ama' tudósítások.

P O R T U G Á L I A.

Egyik falmouthi ujság a' következő levél-híreket közli O p o r t o b ó l jun. 7ikéről: Egy hajóhidon dolgoznak a' Douron, mellyen sergeink Villanovába szállíttassanak (de mikor?). Marquis Palmella itt Oportóban van ugyan, de még ministeriumot nem kapott, mivel a' mostani cabinetben erős oppositio van ellene. Napier kapitány a' hajóhad (flotta) fővezérségét még nem vette által, mint mondják azért, mivel Sartorius nem akar távozni, míglen ő és emberei teljesen ki nem fizettetnek. — A' miguelisták folyvást lövik városunkat 's épületinkben nagy károkat ejtenek.

T Ö R Ö K O R S Z Á G.

Konstantinápolyból jun. 10ikéről következőket közöl a' Beobachter: Jun. 1sőjén Bajukderébe jött a' szultán hogy az ottani öbölben álló orosz flottát meglátogassa. Álgyudurrogások jelelék a' nagy-ur közeledtét 's gróf Orloff és orosz viceadmiral Lazareff elejébe eveztek, hogy tőle parancsokat vegyenek. A' szultán az orosz admiralhajón megjelenvén legelőbb is abeli sajnálkozását fejezé ki, hogy a' többi nagy udvarok követéit ott nem találá, — 's csakugyan Vgorides herceget (a' Samos szigeti kormányozót) küldé hozzájuk tudokra adni, hogy őket az orosz sergeken tartandó legközelebb

szemlén (revue) látni ohajtja. Egyébiránt a' szultán nagy tetszést mutatott az orosz hajóhad 's katonaság jeles állapotján 's elindultakor, míg csak a' gőzhajót látni lehetett, valamennyi lobogó fel vala az orosz hajókon húzva, üdvözölő lövések tétettek 's a' t. Az aegyptusi seregek folyvást költöznek hazájok felé; maga Ibrahim jun. 5ikén már Akscherben (Kiutahiától 30 mfnyire) volt, 11ikén pedig Koniehben szándékozott főhadiszállását felüttetni. Az utak rosasága miatt a' sereg csak lassan haladhat 's naponta a' nehéz hadiszerek alig tehetnék többet 4 mérföldnyi útnál. E' híreket a' Kis-Asiába küldött orosz tisztt, báró Lieven, közlötte 's annak következésiben az orosz hajóhad is erősen készült a' visszamenetre; az Odessából és Sebastopolból megrendelve volt szállítások rég megszűntettek 's némi mennyiségű hadiszere a' Bosporusból az orosz kikötőkbe már vissza is küldetett. — Az egész orosz flotta akkor fog elindulni, ha majd hire jövend, hogy az aegyptusi seregek is a' Taurus határbercein már álteltek. Ez, a' legujabb 's legbiztosabb számolat szerint folyó julius közepe táján fog megtörténni.

E L E G Y H I R E K.

A' németalföldi rendek (generalstatusok) ez idei gyűlése jun. 17ikén bérekesztetett. — Nápolyban egy összeesküvés fődöztetett fel mintegy 6—8 ifju gárdatiszt közt a' király élete ellen; kettő a' főbkek közül a' fődöztetés után egymást agyon lötte; a' többi fogva van. — 25 olasz menekvő, kiknek eddig Moulinsban (Franciaország) engedtetett lakás, parancsolatot kapott e' várost 24 óra 's az országot 10 nap alatt elhagyni — Marsal Clauzel Algier igazgatójául fogkineveztetni.

Károly braunschweigi hg, ki magát még folyvást souverainer Herzog v. Braunschweig und Lüneburg-nak írja, hosszú protestatiot ada be a' német szövetséghez 's küldé meg a' hannoverai (és angol) királyhoz és Vilmos braunschweigi uralkodó herceghez, mellyben a' bécsi congressusban megállapított szövetség-actából igyekszik megmutatni, hogy a' hannoverai királynak 's Vilmos hgnek semmi jusok sem volt őt, Károlyt, gondviselés (curatela) 's illetőleg zárnokság (sequestrum) alá vetni 's tőle privat jószáginak igazgatását elvenni, mihez képest e' tettet egyenes fosztásnak (spoliation) nevezi.